

A LIDÉRC

Az öreg Keszei magából kikelve nyitott be a kapun. Arca zölddel aláfestett fakószürke színben játszott, szeme mord volt és kétségbeesett. Siető léptei mintha megtorpantak volna, amint elébe tárult a macskakövekkel kirakott hosszú, keskeny udvar.

„Ó, megint ott ül az a cerberus! Őrzi a házat!” – vetett méltatlankodó pillantást az ajtó előtt sűtkérező háziasszonyra, akinek szétömlő kövér teste lefolyt a maga alá helyezett kis széken. „Mi az ördögnek visel olyan rikító, tarka pongyolát egy ilyen elhízott tehén?”

Kellemetlen volt elosonni a tespedő nő előtt s oda-köszönni neki.

Egy lépést sem lehet tenni ezen az udvaron a tulajdonosnő tudta nélkül. Mindent lát, mindent hall, és mindenbe beleüti az orrát. Néha már az idegekre megy a szemfüleskedő éberségével. Székét odahelyezi az egyszoba-konyhás lakrészekre tagolt épület legelső ajtaja elé (saját lakosztályának bejáratához), – s onnan figyel, szimatol. Persze Szilvássyné (így hívják) az első két szobát tartotta fenn magának, ahonnan az utcára is kilátni. Pazarul berendezte a kis lakást. Szőnyegek még a falon is (igaz, hogy csak itt-hon készített keleti utánzatok), sok apró porcelán csecsebecse a vitrinben, állólámpa az éjjeliszekrényeken. Volt annyi üzleti érzéke, hogy a belvárosi nagyobb lakását teljes egészében jól fizető gazdag bérlőknek adja ki. Bár soha még csak sejteni sem lehetett, mekkora összeget seper be házainak havi béréből.

De mi az ördögnek üldögél mindig az udvaron? Az udvart szegélyező magas deszkakerítés eltakarja a kilátást. Innen a dombról, a hegynek szaladó utcából a belvárosi házaknak csupán a tetőzetében lehet gyönyörködni. Az udvarról még azokban sem. A deszkák közötti résen, ha kikukucskál az ember, esetleg szemügyre veheti a szomszédos telek lakóit. Egyébként csak a magasan kéklő, selymesen feszülő égbolton merenghet el a tekintet.

A belváros zsongása azonban idáig ér. A külváros csöndjét valósággal átszővi a sokféle hang, amelybe távoli autótülkölés, rendőrsípolás, stráfszekér zörgése s olykor bongó harangszó is vegyül.

Szörnyű a hőség: a júliusi ég felhőtlen. A nap csak imént mondott búcsút a városnak, de az égbolt még most is szürkén izzik, s az utcákon megrekedt kánikulát nem zavarja bár egy szellőlebbenés sem...

Özvegy Szilvássyné főként az eget bámulja. Kissé düledt, kerek szemeit olykor szinte áhítatosan forgatja a magasság felé. Kétszeresen szenved a hőségtől. Kályhacső vastagságú lábait keresztbe rakja, ezzel leplezi bokájának dagadt vastagságát. Kitaposott papucsa odább hever, a fal tövében.

Olykor kéjesen megmozgatja vastag, kurta lábujjait, és elgyönyörködik bennük...

Hanem a Keszei bácsi asztmás köhécselése őt is felrezzenti. Gyorsan papucsa után nyúl, beledugja a lábát, s olyan mozdulattal szedi össze magát, mintha derekán a szalonnát akarná kissé összébb préselni...

A legrosszabb időben zavarta meg a kapunyikorlás. Rózsaszín hangulatokba ringató álmokat dédelgetett magában: ábrándozott. Épp arra a csinos bankhivatalnokra gondolt, aki bizonyára ott lesz holnap a tervezett kiránduláson. Már le is kötöttek a Simon et Co. cégtől egy autóbust. Gyönyörű idő ígérkezik.

Pír öntötte el gömbölyded arcát, mintha az öreg lakó, Keszei úr tilosban kapta volna.

Zavart pislogással fordította fejét a közeledő felé:

– Úgy látszik, megnőtt a hegy, Keszei bácsi – mondta az öreget fürkészve, s szerette volna saját orcájáról letörölni a lángrozsákat. – Hogyhogy ilyen

hamar megjárta a postát? Kár annyira sietni! Azért köhög.

Na tessék! Már azt is tudja, hogy a postán járt! Bizonyára azt is, hogy épp a főpostán! Pedig amikor elindult hazulról, az özvegy még nem is hűsítgette pállott testét az alkonyati levegőn.

Félelmetes volt a mindentudása: Keszeit (s nyilván másokat is) olykor már szinte rettegéssel töltötte el. Azért muszáj volt közelebb lépni s egy-két udvarias szót váltani a háziasszonnyal. Az öreg idegesen kopogott botjával a keskeny cementszalagon, mely közvetlenül a ház tövében szalad hátra egy darabig. (Persze csak ameddig az özvegy lakrésze tart: azon túl nincsen aszfalt.)

Keszei méltatlankodó arcot vágott, s idegesen legyintett. Lelke mélyéről zúgott föl a háborgás:

- Hagyja, kérem. Ami disznóság, az disznóság!
- Kímélnie kell a szívét, Keszei bácsi...
- Én hiába kímélem, kérem, ha mások...
- Akkor is kímélnie kell a szívét!
- Hallott már ilyent, kérem? Ez igazán hallatlan!

A posta...

Az özvegy vaskos mutatóujját a szájához emelte, s hallgatást intve csücsörített. A férfi riadtan nézett körül: sehol senki, – de azért hirtelen elhallgatott. Zavartan motyogott valamit.

Szilvássyné hangja bizalmasra váltott:

- A szív, a hegy... Nem való már magának...

A vénembert rossz sejtelmek kerülgették. Miért mondja ez annyit, hogy a hegy nem való az ő szívének? Talán föl akarja mondani a lakást? Vagy már azt is tudja, hogy ő mint „tiszteletbeli nyugdíjas” ez alkalommal is haladékot szándékszik kérni a havi házbérre?

Ördöge van ennek!

– Mi történt a postával, Keszei bácsi? – suttogta a másik.

– Hogy a tűz égetné meg őket! Amennyi posta van a világon!

– Pszt! Tessék vigyázni! – lendült ismét az özvegy ujja duzzadt ajkaihoz.

Az öreg forgott maga körül: kitől kell tartani, a fenébe is?

- Talán igen hangosan beszélek?
- A falnak is füle van, Keszei bácsi.

A férfi jelentőségteljes pillantást vetett a távolabbi félig nyitott ajtó felé. Alig észrevehetően odabökött a fejével, s olyan halkán, hogy az özvegy inkább csak sejtette, mint hallotta, azt kérdezte:

- Itthon van talán?
- Természetesen. És hallgatózik.
- Mindig hallgatózik!...
- Mindig.

Kínos érzése támadt Keszeinek. Köhöghetnék ingerelte, de nem merte nekiereszteni a torkát. Aztán elszorult a lélegzete, mint réges-régen gyermekkorában, amikor úgy érezte, hogy lidérc telepszik a mellére.

A lidérc, ahogy azt most a vénember elképzelte, Petkó Imre testi mivoltába öltözött. Petkó pedig jódarab ember! Na, ha az ránehezede izmos térdeivel az ő beesett mellére!...

– Hány embert juttathatott az már börtönbe!? – pusmogott titkolózva a háziasszony, s fakószürke kerék szemét ő is gyanakodva forgatta a félig nyitott ajtó felé. Odabent az egyetlen szobában, ahol Petkóék tengették szükre szabott életüket, áthatolhatatlan homály vert tanyát. Persze, csak innen kívülről. Mert odabent a szem egészen jól eligazodott a gyér bútorzat között. Petkó most is valami lábbelit foltozgatott: a család cipőit ő talpalta, ő tatarozta, s ezzel is pótolta a sovány irodaszolgai jövedelmet. A bank, ahol Petkó Imre szolgálatot teljesített, alig fizetett valamit. A gyermekek pedig nőttek: a leány már tizennégy éves: peckes járású, karcsú derekú kisaszony cseperedett belőle, s a két fiú is elérte azt a kort, mikor legnehezebb fegyelmezni a fiúgyermeket.

– Hányat? – hajolt az asszonyhoz Keszei, s tölcserént formált a füléhez.

– Azt én honnan tudjam? – vont vállat az özvegy.

Megromlott az öreg hallása az utóbbi időben, azért is beszélt mindig olyan hangosan...

*

Sok volt a rováson Petkónak.

Szilvássyné az összes lakók közt elhíresztelte, hogy Petkó a rendőrség besúgója. Megesküdött, hogy többször látta, amint ajtóra tapasztott füllel hallgatózik.

Volt, aki már oda sem figyelt a háziasszony szavaira, amikor gyanújával Petkó felé célozgatott, de az öreg Keszei nem tartozott a vállvonogatók közé, ő rettegett a besúgótól.

Félelmét csak fokozta az a múltkori botrányos jelenet, ami tél végén játszódott le az udvaron.

A következőképp történt:

Az udvar hátulján egyszoba-konyhában bizonyos Pudrea Ioan nevezetű munkás lakott, aki a vasúti műhelyekben dolgozott. Sovány, sápadt férfi volt, s egyetlen fiacskája most érte el az iskolás-kort.

Nos, Petkó, az irodaszolga, rendkívül meleg barátságot tartott Pudreával. Egy udvaron laktak, mindössze három család választotta el egymástól a lakásukat, s így alkalmuk volt mindegyre összedugni a fejüket,

A háziasszony télen is, amikor székével nem telepedhetett ki az ajtó elé, vizsga szemekkel figyelte a lakók minden mozdulatát. Képes volt órák hosszat üldögdélni a félrehúzott függöny mögött s onnan lesni a jövés-menést. Olyan titkokra és gyanús körülményekre jött rá, hogy hiába törte a fejét, nem bírta azokat megmagyarázni magának. Olykor teljesen ismeretlen alakokat látott felbukkanni az udvaron, akik mindannyiszor hátrafelé, a Pudreáék lakásába siettek. Volt, aki kopott aktatáskát cipelt, amikor elhaladt Szilvássyné ablaka előtt, viszont pár perc múlva, Pudreától jövet, a táská már nem volt a kezében. Fordítva is történt. Az a fiatalember például, aki fejét nyakabátja gallérjába mélyen behúzva igyekezett végig az udvaron egyik téli este, nem vitt magával semmit. És amikor távozott, mégis kis csomagot

szorongatott a hóna alatt. S néha többen is összegyűltek.

A jelenségek rendkívül ingerelték az özvegyet. Akkoriban mondta volt Keszei bácsinak és a fehér hajú Keszeinének:

– Higgyék el, abban a udvarvégi lakásban titkos társaság működik. Lehet, hogy csempészéssel foglalkoznak. Ezekről kitelik. Vagy talán orgazda az a Pudrea. Hiszen már a kinézése sem valami bizalomgerjesztő. Olyan olajos a ruhája mindig... S nézzék meg a kezét! Nem lehet soha tisztára mosni az olajtól!

Az újságokban naponta világgá kürtölt szenzációs hírektől lángot fogott az özvegy fantáziája. Hogy mi mindenre nem gyanakodott?! Egyszer azzal állt elő az öreg párnak:

– Valami titkos összeesküvés készül ott a fennálló rend ellen! Bizonyosan tudom, csupa felforgató elem jár azokhoz a Pudreaékhoz! De mit keres köztük ez a sziguranca-besúgó Petkó? Ha így megy tovább, magam hívom fel a rendőrség figyelmét! Utóvégre az én házam...

Nem volt Keszeiéknak egy nyugodt napjuk, de még egy csöndes órájuk sem, mert a háziasszony épp őket tüntette ki bizalmával és barátságával. Igaz, járta a többi lakót is, de Keszeiéket buzgóbban.

Legjobb volna elmenekülni ebből a kényelmetlen helyzetből – sóhajtozott az öregember. Szeretett volna elbújni, ha a háziasszony elhúzott az ablakuk előtt s a következő pillanatban a szoba csöndjét szétriasztotta a kopogtatás. Menekülésének azonban minden útját elvágta a gondolat, hogy ugyan hol fogják neki elnézni a rendetlenül fizetett házbért. Mert ki bocsát rendelkezésére egy ilyen bizonytalan egzisztenciának szoba-konyhát?

Rettegés volt az élete, percre sem szűnő félelem. Amikor Petkó Imre hazajött a szolgálatból, vagy Pudrea olajszagú alakja végigsietett az udvaron, Keszeinek enyhe görcs szorította össze a gyomrát, s egész testében működni kezdett a reszketés.

Óvakodott a hangos szótól is: lassanként bebeszélte neki a háziasszony, hogy Petkó valóban a rendőrség embere, s csakis azért vert tanyát ezen az udvaron, hogy felelőtlen kijelentéseket továbbítson a főtéri kétemeletes sárga palotába. Ami pedig Pudreát illeti: ő volt Szilvássyné szemében a megtestesült titokzatosság. Izgatta, hogy azok közül, akik Pudreához igyekezve fölbukkantak az udvaron, soha senkinek a nevét nem sikerült megtudnia. Pedig mennyit érdeklődött, szimatolt!

Az izgalom azon a télvégi estén jutott el csúcspontjára, amikor Szilvássyné, ugyanúgy, mint máskor, éppen a sötét szobából figyelte: mi történik az udvaron. Eleinte semmit se látott. Egyszer azonban nagyot csattant a kapu. Váratlanul Petkó szaladt el az ablaka előtt, s néhányszor megdöngette öklével a Pudreáék ajtaját.

Közben az utcai kaput is veszettül zörgették. Úgy látszik, Petkó az előbb előrenyomta a rezeszt, s valakit kirekesztett.

Petkó ajtódörömbölésére öt-hat ismeretlen alak rajzott ki Pudreáéktól, szétszaladtak, de olyan vilámgyorsan, hogy a leselkedő özvegy, aki ekkor már a küszöbön állott, képtelen volt figyelemmel követni mozgásukat. Recsent a kerítés: valakik, többen is átvetették rajta magukat...

Szilvássyné rémülten sikoltozott, és segítségért kiáltozott.

Egyenruhás és civilbe öltözött rendőrségi emberek robogtak el előtte. Az egyik komisszár az álomban pergő események valószínűtlenségével egy pofot csattintott el a rikobáló asszony arcán, aztán sietett tovább, Pudreáék felé.

Szilvássynéba belefagyott a sikoltás.

Az ő lakosztályát is ellepték a rendőrség emberei, villanyt gyújtottak, kerestek valakit, s pillanat alatt föltépték a szekrények ajtóit.

A rajtaütés nyilván sikertelenséggel végződött, mert később, miután felforgatták a házat, és föltúrták a lakók békéjét, csupán Pudreát és Petkót hurcolták magukkal.

Döbbenettel teljes, riadt napok következtek...

A lakóknak az sem okozott örömet, hogy lassanként olvadni kezdett a hó, egyre merészebben sütött a télvégi nap, s a fűtés gondjai foszladozni kezdtek.

Szilvássyné nehezen ocsúdott föl a minapi meglepetésből. Két napig nem mutatkozott, már azért sem, mivel arcán még mindig látszott az ütés helye. De amikor az arcára pazarolt mindenféle illatos kenőcsök megtették hatásukat, bekopogott Keszeiékhez. A két öreg rémulten nézett rá. Pudreát és Petkót kiengedték. Az irodaszolgát azonban támogatni kellett, hogy bevánszoroghasson a lakásba s még napokig rakta kékfoltos testére a vizesruhát a felesége. Erről is megvolt már a véleménye az özvegynek, s meg is mondta Keszeiéknek:

– Alaposan ellátták a Petkó baját! Alig tud megszólalni az a szerencsétlen! Úgy kell neki! Miért nem értesítette idejében a rendőrséget, hogy kommunis-ták gyűléseznek!?

Az öreg Keszei, suttogva, alig hallhatóan, azt a véleményt kockáztatta meg, hogy szerinte Petkó is közjük tartozik, s azon a viharos estén, amikor előbukkant a rendőrség, épp Petkó örködött a kapu előtt. Mire a háziasszony fordított a szón:

– Van benne valami. Az a Petkó félelmes egy alak. Engem gyűlöl a házaimért. Jaj, ki tudja, mi vár még reánk, lelkem Keszei bácsi! De óvakodjon Petkótól! Nagyon kérem, hogy óvakodjon!

... Hónapok teltek el azóta. A nyár teljes erejével tombolt, és semmi különös esemény nem történt Szilvássyné lakóinak életében. Az özvegy unatkozott. Egyetlen szórakozása volt, hogy rémítgette Keszeiékkel a Petkó besúgásairól kitalált és kiszínezett mesékkal.

– Nehéz időket élünk, drága jó Keszei bácsi. Csak azért mondom, hogy az embernek vigyáznia kell a nyelvére. Magának, ha bosszankodik a postára, nem szabad hangosan kifejezést adnia felháborodásának. Petkó bent van a házban – mondta a háziasszony, és szüntelen a lakó ajtaja felé intgetett nedvekben forgó szemével.

Az öregnek mintha gyökeret vert volna a lába: nem mozdult a kis széken szétömlő háziasszony mellől. Fölnézett a magasba, s egész hangosan jegyezte meg:

– Eső lesz... Nagyon fülledt a levegő...

– Nem, nem lesz eső – rázta sörényes fejét Szilvássyné. – Csak maga elfáradt, s azért érzi. A főposta messze van.

Keszei, a posta említésére, ismét haragra lobbant. Ráncos, öreg arca kivörösödve felfúvódott, de a kikívánczó szavakat lenyelte. Az özvegy azonban olvasott az arc rándulásaiból:

– Miért szidja a postát, Keszei bácsi?

– Képzeld, visszaküldték a pénzt!

Az asszony összecsapta kurta ujjú kezét:

– Ne mondja! Amerikába?

– Igen.

Keszei benyúlt a könnyű vászonkabát belső zsebébe, előhúzta azokat a borítékokat, amelyeket a posta küldött volt neki párnapos időközönként. Csüggedten nézegette a gépirást, miközben ádámcsutkája meg-megbillentette a nyakán abroncsként csukódó szimpla kaucsukgallért, amelyet talán évtizedek óta viselt.

Az első levélben udvariasan értesítették, hogy pénzküldeménye érkezett Amerikából, és szíveskedjék három napon belül átvenni. Betegen nyomta az ágyat, s nem mehetett. Elküldte hát maga helyett a feleségét, de azzal nem álltak szóba. Aztán megjött a következő levél, amelyben már szíves tudomására hozták, hogy amennyiben egy napon belül nem jelentkezik a pénzküldemény átvétele végett, kénytelenek lesznek azt visszaszármaztatni a feladónak.

Keszei láza akkor már esőben volt, de az ágyat még nem hagyhatta el.

Amikor kikászálódott a párnák közül, első útja a főpostára vezetett. De a tisztviselő már csak a kifordított tenyerét mutatta neki. Sajnálják, a pénzt kötelességük volt visszajuttatni feladójához, mivel a címzett kétszeri fölszólításra sem volt hajlandó átvenni a küldeményt.

– Hát így – törülgette nedves homlokát Keszei. A lapos tetejű kemény zsirárdi szalmakalap (még a háború előtti boldog békeidőkből való!) vörös csíkot préselt a halántékára.

– Ez bizony baj – ingatta fejét szánakozva a háziasszony.

– Óriási baj...

– S most mi lesz?

Az öreg félrenézett, s úgy dadogta, mintha most is Petkótól félne:

– Fuccs... Házbért sem tudok fizetni...

Erre az özvegy homlokán rándult meg a függőleges ránc. Ő is félrenézett, s halkán rebegette, hogy hátha Keszei bácsi meg se hallja:

– Ami azt illeti, egy-két napi haladékat... Tekintettel a posta eljárására... Várhatok pár napot. De nem többet!

A múlt hónapról is volt még némi hátraléka...

*

Jobb lett volna talán, ha az új nap föl sem virrad.

Szilvássyné enyhe szédülettel és főfájással ébredt. Amint kinyitotta a szemét, különös homályosságot észlelt a szobában. A hőség nem tágitott, tegnap berekedt a házba, és kegyetlenül gyötörte. A kövére tömött dunyhák közt izzadt a teste, rossz volt a közérzete, ellankadtak az izmai, testéből elfogyott az erő.

Halk neszeket hallott. Künn hullott az eső.

Tudomásul vette s lomhán átfordult a másik oldalára. Nem érdekelte semmi, aludt tovább.

Amikor újra fölébredt, még mindig az a lelket szorongató félhomály töltötte be a szobát. Nem is sejtette, mennyi ideig szendergett első ébredése után, s most még határozottabban nyilallott a halántéka. Szempillái mintha összeragadtak volna.

Fájtak az ízületei, s nem mert mozdulni, attól tartott, hogy a teste darabokra hull szét. Aludni, csak aludni...

Volt egy Ileanája, szamosmenti parasztleány, aki már második esztendeje szolgált nála. Lomha moz-

gású, csendes beszédű leány volt, aki sok edényt tört, de nem nyúlt semmihez.

– Ileanaaa! – furulyázott Szilvássyné, hosszan elnyújtva a szolgáló nevét.

A leány benyitott. Mosolytalan, kedvetlen volt az arca.

– Tessék?

– Hányszor kiáltsak magának? – ingerült föl az özvegy.

– Egyszer tetszett kiáltani...

– Nekem ne feleseljen! – kötekedett.

– Kérdezni tetszett... Én egyszer hallottam...

Szilvássyné két tenyere közé fogta a homlokát:

– Jaj, istenem! Tönkreteszed az idegeimet!

Ileana állt, széles csípőjének terhe egyik oldalról a másikra billent, várta, hogy megtudja, miért kiáltott imént olyan élesen a naccsága.

– Hány óra?

A cseléd nem tudta megmondani. A hálószobából régen eltávolította az özvegy a faliórát, hogy ne lássa szüntelen az idő múlását. Künn a konyhában kegyezett egy ébresztőóra, amelynek a cserregőjét akkor szokta fölhúzni a leány, ha a szokottnál korábban kellett kelnie.

Megfordult, hogy megnézzze, s közben tétován motyogta duzzadt ajkai közt:

– Most? Hogy hány óra?

Szilvássyné annyira ingerült volt, hogy már-már fölkapta a hamutartót az éjjeliszekrényről:

– Nem! Tegnap ilyenkor, te lusta eszű!

A cseléd válaszul becsapta a konyhába nyíló ajtót...

Milyen szokatlan ma ennek a lánynak a viselkedése – vélte az asszony. Mi olyan idegen rajta? Talán a blúza? Lám, lám, tegnap még sűrű ráncú paraszting fedte a felsőttestét, és mezítláb tapogott a konyhában, s most cipő van a lábán, vasalt sarkú fekete cipő...

– Tizenegy óra – jelentette a durcás hang.

Az asszonyon rémület szaladt át. Sietve kibújt a dunyha alól:

– Hogy? Tizenegy? Nem megmondtam magának, maga rostafejű, hogy hatkor engem föl kell költeni?

Bizonyára sokáig várt rá az autóbusz!... Ó, istenem, most már késő!

Dúlt-fült, szeleskedett, és karjával a félhomályban feldöntött egy vázát. Ileana lehajolt, fölvette. Jesszusom, elpasszolta a kirándulást! És az a fiú... Jaj, ezt sohasem fogja megbocsátani magának! Az ő korában (negyven és ötven közt) megbocsáthatatlanok az ilyen „lemaradások”.

Az, hogy szólt volna Ileanának a reggeli felköltésről, persze nem igaz. A leánynak tegnap délután volt a szokásos heti kimenője, későn tért haza, s a háziasszony ablakai akkor már sötétek voltak. Ileana nem is beszélt vele. De hát aki a havibért fizeti, annak mindig igaza van...

– És a függőnyt mért nem húztad még el? Hányszor mondjam, hogy reggel a függőnyt szét kell húzni! Mindennap külön rágjam a fülébe?! – Hol magázta, hol tegezte, ahogy a szeszélye diktálta.

– Elhúztam, kérem – jegyezte meg a leány.

Valóban: az ablaktáblák szabadon lógtak. Úgy látszik, még mindig nem ébredt föl egészen. Künn kintartóan hullt az eső. Kissé hátrafordította a fejét, hogy az ablakra lásson. Szürke, ólmos világ volt odakünt, s neki valami belesajdult a szívébe. Sírni lett volna kedve, amiért ezt a napot is ellopta tőle a sors! Mit ér a pénze, ha künn hull az eső, s az időjárás belegázol a terveibe, az örömeibe, és keresztülhúzza a kedvteléseit?

Pedig mennyi reménységet fűzött a mai kiránduláshoz!

Tehetetlenül omlott vissza a duzzadozó párnák közé, kissé feljajdult, s azzal sem törődött már, hogy halványkék selyemhálóinge a cseléd előtt leplezetlenül föltárja deformálódott idomait.

Sokáig feküdt így elomolva, akarat nélkül.

Csak később kezdtek tudatában fölbukkanni a tegnapi nap emlékei, mintha a szürke eső hideg anyagából léptek volna elő: fény és meleg, az öreg Keszei

alakja, savanyú, ráncos arca s szemében a kétségbeesés...

S az a fiatalember, aki állandóan ott bujkál a képzeletében. Keszei és a fiatalember... Ez a párosítás újabb ingerültséggel töltötte el. S már gyűlölte az öreget, amiért megjósolta az esőt. Rettentő harag lobbant fel benne: minek is él egy ilyen nyomorult pára? Hiszen kiadhatná ő azt a szobát rendesen fizető lakónak is!

Tehetetlen haragjában újra kiáltott:

– Ileana!

Nyílt a konyhaajtó:

– Tessék.

Szilvássyné szeme kegyetlenül fénylett, az arca merev volt és könyörtelen:

– Bemész a Keszei tekintetes úrhoz! Megértetted?

– Igenis...

– És megmondod neki, hogy azonnal fizessen! Megértetted?

A leány nem válaszolt.

– Majdnem egy hónap telt el. Tovább nem várhatok! Megértetted?

Ileana mereven várakozott. Nem mozdult.

– Ha nem fizet, költözhetsz a nyomorult! – Bár ezt inkább magának mondta.

A leány tovább álldogált, mire az asszonya még hangosabban ráförmedt:

– Megértetted?

– Meg...

– Akkor lódulj! Mit báméskodsz?

Mit lát rajta ez a leány? Gyors pillantással végigmérte magát, s a hálóingét zavart mozdulattal igazította meg a hasán. De Ileana még ekkor sem mutatott hajlandóságot az indulásra. Halkan jegyezte meg:

– De Keszei tekintetes úr még nem kapta meg a pénzét.

– Mit törődöm én az ő pénzével, megkapta-e vagy sem!?

– Az egész udvar föl van háborodva...

– Nem érdekel!

– A postára haragusznak, tetszik tudni. Jól kibabrááltak szegény öreggel.

Szeretett volna befelé fordulni, nem akarta látni a bamba szemeket, amint olyan bősztító közönnyel merednek reá, hogy a keze minduntalan a hamutartó felé tévedt. Ha nem indul azonnal a cseléd, a képébe vágja!

– Nem azért hívtalak, hogy szórakoztass, nincs szükségem a társaságodra! Lódulj!

– Azt mondják, visszaküldték a pénzét Amerikába...

– Nem tartozik reám!

– Szegény öreg ismét ágnak esett. Vizesborogatás van most is a homlokán. Az egész udvar sajnálja, mindenki odavan. Szegény Keszei tekintetes úr! – Ileana biggyent ajka megremegett, és meleg tekintetű nagy barna szeme megtelt könnyel. Az asszony rá sem pillantott a szolgálóra, akit a legkeményebb parancsszó sem bírt kimozdítani a helyéből, úgy állt ott, akár az élő szánakozás...

Jól ismerte Keszeiék tragédiáját Ileana is, nem volt az titok a lakók előtt. Az öreg hosszú évtizedeket szolgált le a pénzügynél mint egyszerű szürke tisztviselő. Épp a háború utolsó heteiben adta be nyugdíjaztatási kérvényét, nyugdíját azonban azóta sem állapították meg. Ki tudja, hol, merre vándorolnak az okmányai? Még szerencse, hogy egyetlen gyermekük, aki orvosi diplomát szerzett a békebeli csendesebb időkben, pár évvel a háború előtt kivándorolt Amerikába. Így nemcsak a négyéves vérfürdőt úszta meg szerencsésen, hanem módjában állt kisebb összegekkel rendszeresen segíteni is elhagyott, öreg szüleit...

*

Vasárnap délelőtt nagy a sürgés-forgás a külvárosi udvarok társadalmában. Megindulnak az emberek, s intézik egymás közt az egész héten felgyűlt személyes ügyeiket. Ilyenkor kerül sor bizonyos mendemondák tisztázására is...

Keszeiéknél az egyik szomszéd, Sós István kereste a leánya becsületét. Sós házának alacsony homloka alatt keskeny tábla szerénykedett: úri szabóság. Hetenként zaklatták az adóért. Leánya varrodába járt, a hölgyszabászatot tanulta, és a szalonból divatlapokat csent haza egy-egy éjszakára.

Dél felé ballagott az idő, de Keszeiéknél még hideg volt a vaskályha. Az öregasszony egy kopott huzatú, színehagyott, szakadozott fotelben üldögélt, fázós lábait holmi rongyokba bugyolálva. Ahogy eltűnt a nap az égről, s megesőzött az idő, nyomban dideregni kezdett.

Keszei bácsi az ágyban feküdt, a fején vizesborogatás. A paplan szintén kopott, foszladozott; itt-ott a kék behúzóanyag közül kibújt a vatta...

Sós István azzal a szándékkal nyitott be, hogy keményen felelősségre vonja a vénembert a leány rágalalmazása miatt, de ekkora elesettség és szegénység láttán csak dadogni tudott. Már indult volna is vissza, s csak úgy mellékesen jegyezte meg, mintha tulajdonképpen nem a leánya ügye hozta volna ide:

– Mit lehet tenni, ha a szalonban csak tízkor zárnak? Nem jöhet haza fél tizenegy előtt. De nem kell senkinek kezességet vállalnia érte. Kezeskedik ő magáért!

Keszei ádámsutkája mozdult, amint hanyatt feküdt a párnán, hegyes orrával a mennyezet felé szúrva. Tudta, hogy nekik szól a megjegyzés. Pedig nem is ő bajlódott a leány késői hazajárkálásával, hanem Szilvássyné. Fűnek-fának elmondta, hogy: „Ki vállalhat felelősséget egy olyan fiatal leány becsületéért, aki minden este későn tér haza?”

Lopva a feleségére tekintett. Jaj, nehogy elszólja magát, és kiszolgáltatassa Szilvássynét! Mert akkor a házbér...

Nem! A fehér hajú asszony mereven nézett, és hallgatott...

Az úri szabónak a visszhangtalanságtól lehült az indulata. Annyira megenyhült, hogy távoztában készségesen nyújtott kezet a két öregnek.

Ellenben Baloghnével nem intéződött el ilyen könnyen a dolog.

Baloghné szerfölött ingerlékeny, csupa ideg asszony volt. Különösen azóta vesztette el a türelmét, amióta a férjét kitették a Dermatából, s öneki mosásból, úri házaknál vállalt nagytakarításból kellett eltartani a családot.

– Kinek mi köze hozzá, hogy ki kit tart el? Hogy az uram tart-e el engem vagy én őt? – tüzelt Keszeiéknél, miután Sóstól átvette a kilincset.

A felindult szavak hatására hűvös gondolatok szele legyintette meg a fehér hajú Keszeinét. Menynyi bajt is zúdít a nyakukra az a minden lében kánál háziasszony! De túrni kell! Összeszorított szájjal túrni, ha nem akarnak télvíz idejére az utcára kerülni... Mit lehet csinálni, ha már ilyen? Egyéb elfoglaltság híján beleszimatol mindenkinek a sorába, aztán továbbdöcög, s a szomszédban már a maga költötte pletykákat úgy adja elő, mintha azokat a másik lakótól hallotta volna.

– Tévedés, tévedés... – nyögdécsel Keszei, s ernyedttel kezével tiltakozni próbált. Tekintete találkozott a felesége bánatos szemével. Elnémult.

– Hát magukat ki tartja el? Ejjsze a jóisten, mi? Csak azért mondom...

Akadnak percek, sőt órák az ember életében, amelyek valósággal kihullanak az időből és semmi sem marad utánuk... Ilyen percek következtek most a Keszeiék életében.

Ileana nyitotta rájuk az ajtót.

A leány előbb nem vette észre az idegent, de sejtette, hogy valaminek történnie kellett, mert az öreg tekintetes asszony erősen itatgatta zsebkendőjével a szemét. Ileana szeretett volna visszahúzódni és el tűnni: nem bánja, inkább felmondja a szolgálatot, éppen elege volt ebből a házból!

De Keszeiné észrevette:

– Mi van, Ileana lelkem? Talán a házbérért jött?

A leány orrcimpája megremegett, s már ő is on-tani kezdte a részvét könnyeit. A két nő, öreg és fiatal, valóságos versenyre kelt a szipogásban. Az

aszott arcú, alig pihegő Keszei bácsi pedig idegesen morzsolgatta ujjai közt a paplanlepedő csücskét.

Ileanának, mintha lakat kulcsolódott volna a szájára, nem volt ereje kirukkolni küldetése céljával.

S valahonnan a háttérből Baloghné törte meg a szipogás szálaival átszótt csöndet:

– Hát nem elég senkinek a maga nyomorúsága?... Mért kell még a máséval is törődni?

Keszeiné szemének nedves fátyolán át merev tekintettel nézett egy pontot a szoba csupasz padlóján. A nagy szőnyeget az asztal alól régen eladták már.

– Ó, drága teremtőm! Mitévők legyünk? Nincsen pénz a háznál. Nem is lesz. Hogy az a posta...

Ileanának annyira kényelmetlen volt a pénzről beszélnie, hogy sietett elterelni a szót:

– Megint beteg a tekintetes úr?

– Igen. Folyton betegeskedik mostanában.

– Szegény...

– A pénzt is azért küldték vissza Amerikába...

– Ileana érezte: nem lesz ereje kimondani a naccsága szívtelen üzenetét. Nem mert az öregasszony kérdő szemébe pillantani... Méghogy ő mondja meg?... Jöjjön a naccsága, mondja meg ő, ha ráviszi a lelke!...

S kínos hallgatás után bökte ki halkán:

– Ha nincs pénz, ne tessék fizetni. A posta a hibás!

Keszei keze az ágyban lassan fölemelkedett s legyintett: fölösleges a vita. Csak őt zavarják a ki-kitörő siránkozással... A felesége teste végre elvált a fotel kopott bársonyától, odatipegett az ágyhoz, s betakargatta a beteget. Az öreg párnába süppedt, körte formára száradt arca olyan volt, mint a viasz: ennél vértelenebb a ravatalon se lehetne...

A falióra tizenkettőt ütött.

Dél volt.

Ileana és Baloghné együtt menekültek ki a szoba nyomasztó csöndjéből, s künn az ajtó előtt önkéntelenül találkozott a tekintetük. A leány szeme még

most is nedves volt a sírástól. Balogné edzett, fá-sult szíve viszont már nem bírta megrendülni. Úgy mondta maga elé, szinte közönyösen:

– Láttad, semmit sem főztek ebédre. Már muszáj áthozzak nekik valamit, végül még éhen halnak. Mintha nem volna nekem is elég gondom az étellel...

*

A beteg elszundított. Előbb csak halkán horkantott, s olyankor megrándult az arca. Aztán mind folyékonyabban, kitartóbban szuszogott. Keszeiné elfordította a fejét, hogy ne lássa a leesett állat, s az ajkak közül lilásan kivillanó fogatlan ínyét...

Ez volt a legrosszabb, amikor magára maradt a fojtogató csöndben, s hallgatnia kellett a fáradt, rozoga test viaskodását...

A kályhához tipegett, s szétnézett, mintha keresne valamit. Tanácstalanul állt. Tüzet gyújtson? De hiszen nincs fa. S minek is gyújtana tüzet? Úgy sincs amit odakészíteni. Májfoltos fehér kezével gondterhelten simogatta az arcát. Ha egy csésze tejet kaphatna valahonnan! Talán egy kis tejbegríz... A betegnek könnyű ételre van szüksége. De honnan vegye a grízet? Meg a cukrot...

Nem! Nem lehet ezt végiggondolni! Nincs ereje hozzá, fáradt, szeretne örökre megpihenni. Csak az tartja benne a lelket, hogy az urának szüksége van rá, nála nélkül még a kaucsukgallérját sem tudja felgombolni...

Visszaroskadt a fotelbe. Ha ezek a gondolatok megrohanták, mindig elhagyta lábait az erő.

A férfi pedig ezalatt békésen aludt...

Horkolásával kisajátította magának a szobát. De hát a horkolást sem bírja végtelenségig a szervezet. Kiszáradt a Keszei torka, mire köhögés kezdte ingeregni, s fulladozva fölébredt. De ahogy kipattant a szeme, nyomban belerekedett a köhögés, s duzzadt szemhéjai közül iszonyat és rémület szűrte az öregasszonyra, aki már ott állt az ágya fejénél, s tűnődve figyelte a férje beesett, szikár arcát.

– Jaj, a lidérc! – vinnyantotta el magát Keszei, s ráncos bőrű csontos kezével a melléhez kapott, megmarkolta és összegyúrte ujjai közt a hálóinget, mintha le akarná tépni magáról. Elfordította a szemét, hogy ne lássa a Petkó frissen borotvált, vérekes ábrázatát. A váratlan látogató abban a pillanatban lépett a szobába. A beteg motyogásának hallatán gyors félfordulatot tett az ablak felé, s ügyetlen óvatossággal suttozta:

– Mit mond?

Keszeiné intett, hogy nem érti.

– Ő! Ő ült a mellemre! Nem mondtam semmit! A postáról ami megjegyzést tettem, az... Kérem, talán rosszul hallotta!

Petkó dörmögött valamit, s csóválta a fejét.

– Talán félrebeszél – tanácstalankodott.

– Lehet – bólintott a fehér hajú asszony.

– Nagyon rosszul van szegény szomszéd...

– Igen... Ki tudja, mi lesz... – sóhajtotta Keszeiné.

A komor kinézésű látogató lehajolt, óvatosan megfogta a beteg vékony, kékeres csuklóját, s közben a homlokán is végigsimított: érezte, hogy nedves, hideg verejték gyöngyözik rajta.

– Láza is van. Orvost kéne hívni – tanácsolta.

– Az orvos nem jön, ha nem fizet nyomban az ember...

Petkó eleresztette a törékeny csuklót:

– Majd én megpróbálok orvost szerezni...

Már indult volna is, de nem tartotta illendőnek, hogy ilyen kurtán-furcsán véget vessen a látogatásnak. Bár nem volt kivel beszélnie, s azt sem tudta, miről válthatna szót ezzel a két öreggel, akik olyan messze éltek az ő világától.

Azért elkezdte:

– Nagy disznóság, hogy azt a pénzt visszaküldték Amerikába!

– De én semmi rosszat nem mondtam a postáról! – bizonygatta végső erőfeszítéssel Keszei, s tekintete kétségbeesetten könyörgött.

– Holott az a legkevesebb, hogy az ember megmondja a véleményét. Hallottam, hogy kétszer is lent járt a városban, Keszei úr. Ilyen világ ez! Azok a hivatalnokok akkor hagyják el a munkahelyüket, amikor kedvük szottyán rá. Nem találhatók elő, aztán meg visszaküldik a pénzt! Disznóság!

Keszei próbálta jóvátenni a tegnapi elhamarkodott kijelentéseit, s inkább magára vállalta a felelősséget, mondván:

– Én vagyok a hibás! Ők idejében értesítettek, de én nem mehettem.

– Akkor mért nem kézbesítették ki? – vitatkozott Petkó.

– Úgy látszik, más a rend. A rend... Az a legfontosabb!

– Rend... Hogy a fene enne meg ezt a rendet! – legyintett indulatosan a vendég.

A beteg folyton a mellét kaparásztta. Jaj, most aztán vége neki! Ez mindent tud! Érte jönnek, fölcipeklik a rendőrségre, kihallgatják, jegyzőkönyvet vesznek, bíróság elé állítják, s talán be is zárják izgatás miatt. De ő ezt nem bírja végigcsinálni! Neki már nem futja az erejéből.

Nagyot nyelt, s megadta magát a sorsának...

– Hallom, a háziasszony is szorongatja a bérért – mondta Petkó.

A háziasszony! Jaj, lehet, hogy Szilvássyné be-szaladt Petkóhoz, és elpletykálta neki, hogy milyen jelzőket kockáztatott ő meg a postáról! Sok minden összekavarodott a fejében. Az is, hogy Szilvássyné a hátsó lakót, Pudreát is folyton a rendőrséggel fenyegette. S tényleg, nem megjelentek a rendőrök...

A beteg láza magasra ugrott...

– Kegyetlen egy perszóna ez a mi háziasszonyunk – folytatta Petkó. – Veti fel a pénz, azt sem tudja, mire szórja szét a százasait, s mégis a házbért követeli a megszorult emberektől. Igazi gaz lélek! – engedte ki a felháborodását.

A félelmében verejtékező Keszei pedig makacsul összezárta az ajkait, nehogy valahogyan egy sértő szó kiszaladjon a száján a háziasszonya ellen.

Közben a falon át éktelen lárma hangfoszlányai törtek a szobára.

Petkó jól hallotta a Szilvássyné hisztérikus kitörését:

– Megmondta? Nem mondta meg! Ennyit sem bízhat az ember magára, hogy egy üzenetet átadjon! Mért nem mondta meg, hogy azonnal fizessék ki az elmaradt bért? Még holnap kiteszem őket az utcára!

Hanem a máskor olyan hallgatag, alamuszi Ileanának is fölvtágták a nyelvét. A lakók csak most, a zenebona hallatán ébredtek rá, hogy mire képes az örökösen meghunyászkodó, csöndes cselédleány. Sikoltozva kiabált vissza az asszonyának:

– Elmegyek! Tudja meg, hogy elmegyek! Maga sárkány! Pihá! Örvendjen, hogy nem köpök a képi-be! Mit akar azzal a két öreggel? Hát nem szégyelli magát!? Egyszer majd összefognak a lakói, s kitépik azt a bodorított haját! Vagy azt hiszi, nem tudja mindenki, hogy festi a haját? Pihá! Maga vén dög!

Öt percre sem volt szüksége Ileanának, hogy összeszedje a holmiját. Csattant az ajtó, s a dörgés végigremegett a falakon, Szilvássyné pedig visítózott. A leány a cselédkönyvét követelte, aztán megfenyegette, hogy marószódát loccsint az arcába, ha nem adja ki a könyvecskét, de most azonnal!

Petkó elégedetten bólintott:

– Meg is teszi. Meg az, amilyen talpraesett egy személy!

A heves kitörések után a csend ismét rádermedt az udvarra. Ileana elment. Az eső pedig esett, szemerkélt kitartóan, verte az ablaküvegeket...

Petkó elmenőben még azt kérdezte az öregasszonytól, egészen halkán, nehogy a beteg meghallja a suttogást:

– S mennyit követel az a hárpia?

– Kétszáz lej hátralék a múlt hónapról... Aztán esedékes ez a hónap is... De mi a véleménye:

kitehet minket a házból? Egy ilyen beteg, nyomorult embert?

A férfi elgondolkozott, nem válaszolt, A ház a Szilvássyné, s az újságok sokszor adnak hírt erőszakos kilakoltatásokról. A tulajdonosok fütyülnek a mások nyomorúságára. Nekik pénz kell! – Erre gondolt, aztán legyintett. Ugyan, mivel vigasztalhatná ezt a kisírt szemű öregasszonyt?

*

Pudrea álmosan hunyorgott. Lehet, hogy rosszkedve is volt, amiért a szomszédja épp a délutáni álmát zavarta meg. Egyszer egy héten, vasárnap délután lenne alkalma lustálkodni egy kicsit, az idő is csábítja, hiszen ebben az esős világban mit is tehetne mást az ember.

Pudrea két ujjal dobolt az asztalon:

- A rendelője ilyenkor zárva van...
- De a lakásán csak megtalálom?
- Valószínű. Azonban más kérdés vetődik föl.
- Gondolod, megtagadja a látogatást?
- Nem hiszem... Föl sem tételezem róla...
- Akkor?
- Tudod, hogy Demian tartja vele a kapcsolatot.
- Szóval Demiannal kéne előbb beszélni?
- Így volna rendjén. S azt ugyan hol kapod meg?
- Elmegyek az orvos lakására. Különben is láttuk már egymást néhányszor. Nem tagadhatja meg. Derék, becsületes embernek tudom.

Pudreáné zavartalanul mosogatott, csörömpölt az edénnyel. Megszokta már, hogy egy szót se szóljon, amikor az ura másokkal tárgyal: neki legjobb nem látni, nem tudni semmit. Akkor sem tett megjegyzést, amikor Petkó már a nedves udvaron lépegetett a kapu felé. Csak miután becsukta a kaput, szólalt meg az asszony:

- Ez is mindig a más baját rendez. Ahelyett, hogy otthon ülne...
- Az a baj, hogy sok a rendeznivaló. Valaki csak muszáj rendezze. Ahogy lehet. De... Mennyi pénz

van a háznál? – szögezte váratlanul feleségének a kérdést.

Az asszony törülgette a kezét, s a szekrény felé sandított, ahol az egyik lábos alatt kell hányódnia még néhány lejnek. Kivette a pénzt, szótlanul számolgatta, s az egyetlen húszast kisimítgatta...

– Ezzel ugyan nem húzod ki őket a pácból.

– Ez is valami. Hét végéig kibírjuk valahogy pénz nélkül is.

– Ki. Csak élelem nélkül nem lehet kibírni – szúrt vissza az asszony.

A szó megütötte Pudrea fülét; felnézett:

– Te tán ellenzed?

– Dehogy! Adjad csak oda nekik.

– Bár inkább azt a kinyalt macskát, azt a Szilvássynét kéne vízbe fojtani! Végül is az ő erszényébe vándorol ez a pénz is.

Pudreáné felsóhajtott:

– Pár lej... Ezzel nem segítesz rajtuk...

– De holnap szólok Demiannak. Csak elővakarunk valahogy annyit, amivel betömjük a száját annak a hétfejű sárkánynak...

Pudrea kalapot tett, s elindult szomszédolni. Az asszony pedig újra és újra megszámolta azt a kevés pénzt, amit elővett a lábos alól, de egyetlen lej sem akart megfiadzani. Később átlépett ő is Baloghékhoz, ahol egész társaság fogadta:

– Haldoklik? Hát igaz?

– Az ölte meg! Az a sziszegő kígyó! Az ő lelkén szárad!

– De Ileana odamondott neki! Azóta sem meri kidugni az orrát Szilvássyné önagysága! – nevetett kárörömmel egy női hang.

Az eltávozott cselédleány alakja, akinek volt mersze rácsapni az ajtót a háziasszonyra, – egyre növekedett és szépült a szemükben. A lelkek mélyén homályos vágyakozás támadt: hátha az a leány még megtalál valamit, s rázúdítja a végzetet a háziasszony fejére?! Egy-egy fej mindegyre kikukucskált a Baloghék ajtaján, s várakozva a kapu felé lesett, mert

valamilyen formában ott kellene megjelennie a Szilvássyné ellen fölidézett végzetnek.

A kapu azonban egész délután csukva maradt...

Csak este, villanygyújtás után került elő Petkó, egy kistáskás, viharkabátos fiatal férfi kíséretében. Előzékenykedett vele, előreszaladt, s Keszeiéknél készségesen ajtót nyitott. Pillanatig habozott, kövesse-e az orvost. Aztán maga is besündörgött, s úgy állt meg a beteg ágya mellett, mintha ő is közvetlen hozzátartozó volna.

Az öregasszony sírni kezdett. Mire Petkó halk, meleg szavakkal csitította:

– Minden elintéződik... Tessék csak nyugodt lenni... Majd a doktor úr... Ne tessék kétségbe-esni... A házbér is... Majd...

Keszei bácsi szeme üveges volt, s olyan furcsán nézett a belépőkre, mintha a túlvilágról tekingetne vissza ebbe a gyalázatos életbe:

– A lidérc! Jaj, ismét a mellemen! Jaj, segítség! Nem mondtam semmit!

Az orvos nekivetkőzött, dörzsölte a kezét, s a táskájából előszedte a műszereket. Mindenekelőtt a mellét kellett meghallgatni a betegnek, az pedig egyre viaskodott, vergődött, dobta magát:

– A lidérc! Szabadítsanak meg!

Az öregasszony még erősebben sírt. Itt volna hát a vég? Hát végül is a lidérctől való örökös rettegés kíséri túl a földi tájakon, el az örök vándorútra? Mert alighanem ütött a férje utolsó órája, a kegyetlen kasszás odalopakodott az ágya mögé. Az orvos komor, szótlan arca semmi reményt nem ígért.

– Félrebeszél. Láz. Magas láz – szólt a fiatal-ember, s kérdőleg nézett a fehér hajkorona alatt könnyekben ázó arcra.

– Igen, igen... Egész délután félrebeszél – mondta az asszony.

Egyedül ő tudta, hogy mi rémíti az urát. S azt is, hogy milyen segítőkész, áldott jó ember ez a Petkó. De hát régebben is hiába bizonygatta a férjének, Szilvássyné ijesztgetéseivel az ő erőtlen szavai nem vehették föl a versenyt...

Ha Petkó sejtette volna a lidértcől való félelmet, bizonyára megkíméli a haldoklót ezektől a pillanatoktól. De honnan is járhatta volna meg efféle az eszét? Ő csak egyet érzett meleg, emberséges szívvel: azt, hogy segíteni kell. Segíteni, ahogy az erejéből futja...

Csókfalva, 1936